

Kritik mot en polis vid dåvarande Polismyndigheten i Södermanlands län bl.a. för att han i ett inlägg på polisens konto på Facebook har lämnat alltför detaljerad information om ett ingripande mot en enskild

Beslutet i korthet: JO har granskat ett inlägg som gjorts på ett av polisens konton på Facebook. Inlägget innehöll en detaljerad beskrivning av ett ingripande mot en man och det framgick bl.a. att han var misstänkt för narkotikabrott. I anslutning till texten fanns en bild där mannen ligger på marken och blir omhändertagen av ambulanspersonal.

Den polis som ansvarade för inlägget kritiseras dels för att det fanns en viss risk för att mannen som var föremål för ingripandet kunde identifieras, dels för att bilden visade mannen i en utsatt situation. Polismannen har enligt JO dessutom äventyrat tilltron till polisens saklighet och opartiskhet genom att i inlägget uttrycka sin åsikt om kostnaderna för ingripandet.

I beslutet uttalar sig JO också om hur polisen bör förhålla sig när det gäller beskrivningar av enskilda personer i sociala medier. Det konstateras att om den som t.ex. blivit omhändertagen av polisen eller haft någon annan kontakt med polisen löper en risk att detta beskrivs – mer eller mindre detaljerat – av polisen i sociala medier, kan förtroendet för polisen undergrävas. Det gäller särskilt när det handlar om händelser som är av känslig eller integritetskränkande natur för den enskilde. Under förutsättning att enskildas integritet och privatliv respekteras finns det dock enligt JO inget som hindrar att polisen i allmänna ordalag och utan närmare detaljer om enskilda berättar om sin verksamhet, om en särskild insats eller om någon annan händelse i sociala medier.

Enligt JO:s mening är det granskade inlägget ett tydligt exempel på ett inlägg som beskriver en enskild person i en utsatt situation, och som innehåller alltför detaljerad information om ingripandet. Med hänsyn till förtroendet för polisen lämpar sig inte inlägg av det slaget för publicering i sociala medier.

Bakgrund

Polisen i Eskilstuna har ett konto på Facebook där man gör inlägg om bl.a. sin verksamhet. Den 15 augusti 2014 publicerades ett inlägg med följande innehåll.

Droger, droger, droger...

Natten mot fredagen den 15. Klockan närmar sig 03.00 när en polispatrull bestående av AA och BB åker med polisbil på Nedre Hamnstigen. Vid utegymmet tränar en naken man. När han ser polisbilen går han med bestämda steg till vattenbrynet. Trots rop från polispatrullen fortsätter han ut i vattnet och

börjar simma mot strömmen. Sen försvinner han. I kläderna som han haft på sig anträffas mannens ID-handling. Han är känd av oss sedan tidigare och brukar kunna prata för sig, men nu säger han ingenting. Vi kan inte se den simmande mannen längre och gör bedömningen att han gömmer sig i vassen. Men eftersom han inte svarar på tillrop eller kommer fram kallar vi på Räddningstjänsten för att få en båt till platsen.

När Räddningstjänsten får i båten börjar en katt-och-råtta-lek. Mannen som nu verkar än mer irrationell vill inte bli uppdragen av brandmännen och simmar över ån för att komma undan. Han viftar med en stor trädgren mot dem för att de inte skall komma nära honom. Vi kan se att han börjar bli nedkyld och ropar till honom att komma upp. Han vägrar och ropar tillbaka att han aldrig kommer att ge upp. En av poliserna byter plats med en brandman i båten och lyckas OC-spraya mannen när han försöker gömma sig under en gren. Mannen säger att han ger upp och låter sig bogseras till den sida där ambulansen väntar. Han har då försökt komma undan polis och räddningstjänst i över en timme.

När vi frågar honom i ambulansen hade han tagit amfetamin. Polispatrullen med AA och BB fortsätter avrapporteringen på sjukhuset. Mannen är svårt medtagen och nedkyld, hans kroppstemperatur togs i ambulansen och visade 32 grader. Han behandlades med värmefilt och rapporterades för ringa narkotikabrott; ett brott som ger ett bötesbelopp som baseras på hur hans inkomst ser ut.

Den sammanlagda kostnaden för de poliser, brandmän och ambulanssjukvårdare som var på plats och arbetade tillsammans för den narkotikapåverkade mannens skull törs jag inte ens spekulera i.

Droger, droger, droger...

Under texten hade polisen publicerat tre fotografier som tagits i samband med räddningsinsatsen. På en av bilderna kunde man se hur mannen som var föremål för ingripandet låg på marken och blev omhändertagen av ambulanspersonal. Delar av hans huvud syntes och det framgick bl.a. att hans hjässa var kal.

Anmälan

CC anmälde inlägget till JO och förde fram att hon ansåg att det var integritetskränkande för den person som ingripandet riktades mot. Innehållet tillsammans med bilderna gjorde också att det fanns en risk för att personen kunde identifieras.

Utredning

Dåvarande Polismyndigheten i Södermanlands län (länspolismästaren DD) yttrade sig om publiceringen av inlägget. Inför yttrandet hade polismyndigheten hämtat in upplysningar från sin informationschef, EE, och från den polis som ansvarade för inlägget, polisinspektören AA.

Myndighetens medverkan på Facebook

Polismyndigheten lämnade inledningsvis en redogörelse för sin medverkan på Facebook. Den upplyste att polisen i varje kommun i länet hade ett eget konto på Facebook, som administrerades av särskilda s.k. kommunpoliser. Dessa personer fick en introduktionsutbildning om bl.a. den nationella handledningen på området och om praktiska rutiner.

Polismyndigheten uppgav vidare att informationsfunktionen vid myndigheten ansvarar för att dagligen gå igenom samtliga inlägg och kommentarer från

allmänheten och se till att de som är olämpliga tas bort. Det aktuella inlägget föranledde inte någon åtgärd från informationsfunktionen. Vid en granskning i efterhand ansåg informationschefen EE att den gripne personen på bilden inte kunde identifieras. Inlägget doldes dock för allmänheten den 20 augusti 2014 i avvaktan på JO:s utredning.

Syftet med det aktuella inlägget

AA har anfört att hans syfte med inlägget var att beskriva en händelse från ett nattpass och att belysa vad drogmissbruk kan leda till. Hans avsikt var inte att peka ut någon enskild. Mannen på bilden hade enligt AA ett så vanligt utseende att det inte fanns någon risk för att hans integritet skulle äventyras.

Polismyndighetens bedömning

Polismyndigheten redovisade sin bedömning av inlägget utifrån bl.a. sekretess- och lämplighetsaspekter.

Polismyndigheten konstaterade att mannen som var föremål för det aktuella ingripandet var misstänkt för narkotikabrott och att uppgifterna om hans identitet omfattades av sekretess när publiceringen gjordes (35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen).

Enligt polismyndighetens bedömning rörde texten och bilderna i inlägget inte identiteten på mannen. Man konstaterade dock att det fanns en liten risk för att någon som gjort iakttagelser på platsen fått del av ytterligare, sekretessbelagd, information om händelsen genom inlägget. Med hänsyn till den försiktighet som polisen ska iaktta när den lämnar ut uppgifter om enskildas personliga förhållanden ansåg myndigheten att inlägget var alltför detaljerat, även om den misstänktes identitet inte direkt framgick.

Polismyndigheten konstaterade i fråga om fotografierna att bilden där mannen låg på marken inte borde ha publicerats eftersom den visade honom i en utsatt situation.

Vidare hänvisade polismyndigheten till ett tidigare uttalande från JO om att man som företrädare för polisen i sociala medier bör vara återhållsam med att uttrycka personliga känslor inför sina arbetsuppgifter (se JO 2014/15 s. 137, dnr 5875-2012). Mot den bakgrunden ansåg polismyndigheten att den sista meningen i inlägget, som handlade om kostnaden för insatsen, gick över gränsen för de personliga känslor som en företrädare för polisen bör uttrycka i sådana här sammanhang.

Sammanfattningsvis ansåg polismyndigheten att inlägget hade ett gott syfte – att sprida kunskap om konsekvenserna av narkotikamissbruk. Myndigheten ansåg dock att bild och text var alltför detaljerade och innehöll inslag av personliga värderingar som inte var lämpliga.

Bedömning

Utgångspunkter

Jag har tidigare behandlat frågan om polisens medverkan i sociala medier och uttalade då bl.a. att det inte finns skäl att ifrågasätta polisens närvaro i sociala medier i sig. En självklar utgångspunkt är dock att den ska ske i enlighet med de författningar som finns. Det får t.ex. inte förekomma att sekretessbelagda uppgifter lämnas ut och inte heller i övrigt att personer som varit föremål för ingripanden kan identifieras. Polisen måste naturligtvis också leva upp till regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet. Även polisförordningens allmänna krav på hur anställda inom polisen bör uppträda ska beaktas vid deltagandet i sociala medier. (Se JO 2014/15 s. 137 och 146, dnr 5875-2012 respektive 6153-2012.)

Polisen har sedan ett antal år en handledning för sitt deltagande i sociala medier. Denna har till syfte att säkerställa att polisen uppfattas som en enhetlig och tydlig avsändare i sociala medier och att juridiska krav följs. (Se Handledning Polisen i sociala medier, version 2.3, 2014-10-30.) I beslutet som nämns ovan konstaterade jag att det regelverk som finns för polisens deltagande i sociala medier – om det följs – normalt är tillräckligt för att det inte ska förekomma publiceringar som riskerar att äventyra tilltron till polisens saklighet och opartiskhet eller i övrigt är olämpliga.

Det aktuella inlägget

I det anmälda inlägget ges en detaljerad beskrivning av ingripandet och hur mannen agerade innan han greps. Det framgår också att mannen hade tagit amfetamin och var misstänkt för narkotikabrott. På en bild i anslutning till texten låg han på marken och blev omhändertagen av ambulanspersonal.

Flera olika synpunkter kan enligt min mening anläggas på en publicering av detta slag. Det rör sig om både sådana som tar sikte på de regler som har betydelse vid en publicering och sådana som mer tar sikte på det lämpliga i att en myndighet som polisen publicerar vissa slag av inlägg i sociala medier. I det sammanhanget finns anledning att ha polisens övergripande uppgifter – att förebygga och utreda brott och ge allmänheten skydd och hjälp – i åtanke.

Beskrivningar av en enskild

Alla som av någon anledning kommer i kontakt med enskilda poliser eller med polisens verksamhet på annat sätt ska kunna känna förtroende för polisen. Det gäller oavsett om man är hjälpsökande, offer för brott, misstänkt för brott eller om man av ett eller annat skäl blir föremål för ett ingripande. I detta ligger enligt min mening inte enbart att var och en har rätt att få en korrekt och rättssäker behandling, utan också att man inte ska behöva riskera att bli omskriven av polisen i sociala medier på ett sätt som gör att man känner sig utpekad. Om den som t.ex. blivit omhändertagen av polisen eller haft någon annan kontakt med polisen löper en risk att detta beskrivs – mer eller mindre detaljerat – av polisen i sociala medier, kan förtroendet för polisen undergrävas.

Jag vill också betona att det är angeläget att polisen överväger syftet och värdet med en publicering innan den görs. Det är en avgörande skillnad mellan de fall då polisen lämnar information i ett brottsutredande eller brottsförebyggande syfte, t.ex. för att få tips från allmänheten, eller för att lugna oroliga människor, och de fall då polisen vill berätta om sitt arbete eller sprida kunskap. I de senare fallen väger normalt sett intresset av att publicera ett inlägg lätt i jämförelse med den integritetskränkning som en enskild kan uppleva när ett ingripande man varit utsatt för beskrivs av polisen i sociala medier och blir tillgängligt för alla som vill ta del av det.

När det gäller händelser som är av känslig eller integritetskränkande natur väger den enskildes intresse särskilt tungt. Det kan mot den bakgrunden diskuteras i vilken utsträckning som beskrivningar av människor i utsatta situationer lämpar sig för polisens inlägg i sociala medier. Jag har tidigare gett uttryck för den uppfattningen med anledning av ett inlägg om ett omhändertagande av en ung kvinna med självskaдебeteende (JO 2014/15 s. 137, dnr 5875-2012).

Hur olika personer upplever information som rör honom eller henne i ett inlägg av polisen i sociala medier varierar självklart. Det som upplevs som mycket integritetskränkande och besvärande av en person kan uppfattas som mindre allvarligt av en annan. För att respekten för den enskildes integritet och privatliv ska kunna upprätthållas måste det därför vid varje publicering finnas en tillräcklig försiktighetsmarginal. Självklart är det alltid polisen som har ansvaret för innehållet i det som publiceras. Under förutsättning att enskildas integritet och privatliv respekteras ser jag dock inget som hindrar att polisen i allmänna ordalag och utan närmare detaljer om enskilda berättar om sin verksamhet, om en särskild insats eller om någon annan händelse i sociala medier.

Genom AA:s inlägg ges allmänheten en ingående beskrivning av polisens ingripande mot den aktuelle mannen. Det framgår tydligt hur desperat och irrationellt han uppträdde och att han var naken när han befann sig vid utegymmet. Enligt min mening är detta ett tydligt exempel på ett inlägg som beskriver en enskild person i en utsatt situation, och som innehåller alltför detaljerad information om ingripandet. Att ingripandet beskrivs så ingående medför dessutom att mannen, om han tog del av inlägget, sannolikt skulle förstå att det handlade om honom. Detsamma skulle kunna vara fallet beträffande hans närmast anhöriga. Eftersom syftet med inlägget enligt AA bl.a. var att sprida kunskap om konsekvenserna av narkotikamissbruk vill jag också framhålla att det inte är lämpligt att enskilda individer på detta sätt används som avskräckande exempel.

Sammantaget tillhör detta inlägg en kategori som jag ställer mig mycket tveksam till. Genom att så detaljerad och känslig information lämnas ut på polisens egna konton i sociala medier äventyras enskildas integritet och därmed också förtroendet för polisen.

Risken för att en enskild kan identifieras

Det finns vidare anledning att ha synpunkter på publiceringen av inlägget utifrån risken för identifiering. Som jag tidigare uttalat får polisen inte publicera information som gör att personer som varit föremål för ingripanden kan identifieras, när det inte är motiverat av utredningsskäl. Även i polisens handledning för sociala medier anges att information som gör att läsaren kan identifiera en enskild individ inte ska publiceras (avsnitt 8.5). Det finns också en bestämmelse om att en bild där en person direkt eller indirekt kan identifieras endast får publiceras i inläggen om polisen fått tillåtelse av den berörda personen (avsnitt 9.1.12).

Utgångspunkten är alltså att man inte ska kunna identifiera en person genom den information som polisen lämnar i ett inlägg. Såvida inte namn eller andra personuppgifter publiceras är det svårt att slå fast om en person på grund av viss information kan identifieras eller inte. I ett fall som detta – ett inlägg med detaljerad information om en persons agerande och en bild som visar en del av hans kropp – beror det främst på vad läsaren har för tidigare kunskaper eller information om personen i fråga. Det kan också ha betydelse hur stor orten är där händelsen inträffat och i vilken utsträckning den person som det handlar om är känd på orten. Polisen måste göra en bedömning av samtliga omständigheter, och naturligtvis avstå från att publicera ett visst inlägg om det finns en risk för att den person som man ingripit mot kan identifieras.

Av AA:s inlägg framgår bl.a. att den aktuella mannen var känd av polisen sedan tidigare och att han brukade kunna tala för sig. Genom denna information, i kombination med bilden och beskrivningen av hans beteende, anser jag att det funnits en viss risk för att han kunde identifieras av t.ex. boende på orten. Polisen har i vart fall inte haft den försiktighetsmarginal som bör krävas, särskilt inte med beaktande av att innehållet i inlägget var av ett integritetskänsligt slag.

Av inlägget framgår dessutom att mannen som polisen ingrep mot var misstänkt för narkotikabrott. Det innebär att bestämmelserna om sekretess för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en förundersökning var tillämpliga. För sådana uppgifter finns det en presumtion för sekretess, vilket bl.a. innebär att polisen bör vara mycket restriktiv med att lämna ut information som kan göra att en misstänkt person kan identifieras (se 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen). I polisens handledning anges att man inte ska publicera information som kan riskera brottsmisstänkta integritet och säkerhet (avsnitt 8.5). Eftersom jag anser att den samlade information som lämnades i inlägget gjorde att det fanns en viss risk för att mannen kunde identifieras, anser jag även att det sekretesskydd som finns för misstänkta har äventyrats.

Publicering av bilden

Som nämnts ovan får polisen enligt sin handledning inte publicera en bild i sociala medier utan tillstånd från berörda personer, dvs. de som direkt eller indirekt kan identifieras på bilden. I en tidigare version av handledningen

angavs också uttryckligen att bilder på personer i utsatta situationer inte borde publiceras. Detta är en självklarhet för mig, och det bör gälla oavsett den enskildes inställning till publiceringen. Mot denna bakgrund anser jag, som polismyndigheten också angett i sitt yttrande, att bilden där mannen ligger på marken och blir omhändertagen av ambulanspersonal inte borde ha publicerats. Detta gäller oavsett inläggets innehåll i övrigt.

Uttryck för en åsikt

AA avslutade inlägget med att ange att han inte vågade spekulera i den sammanlagda kostnaden för de poliser, brandmän och ambulanssjukvårdare som var på plats och arbetade tillsammans för den narkotikapåverkade mannen. Detta är enligt min mening närmast ett uttryck för en åsikt och inte någon del av beskrivningen av händelseförloppet. I polisens handledning anges att kommunikationen på sociala medier ska förmedla fakta och inte åsikter (avsnitt 8.4). Jag har också tidigare betonat vikten av att den som skriver ett inlägg ska undvika att förmedla åsikter eftersom det riskerar att äventyra tilltron till polisens saklighet och opartiskhet (JO 2014/15 s. 146, dnr 6153-2012).

Avslutning

Det finns alltså flera skäl till att texten och bilden i inlägget inte borde ha publicerats på ett sådant sätt som skedde. AA har fört fram att hans syfte med inlägget var att beskriva en händelse från ett nattpass och att belysa vad drogmissbruk kan leda till. Hans avsikt var inte att peka ut någon enskild. Jag har i och för sig inte någon anledning att tro att han avsett att kränka eller peka ut den person som ingripandet riktades mot. Som jag angett ovan är det dock viktigt att man som polis överväger innehållet i de inlägg som man publicerar, särskilt de som inte är helt allmänt hållna. Det är naturligt att polisen vill göra inlägg som kan väcka människors intresse och engagemang – det är ett av syftena med närvaron i sociala medier. Jag vill dock framhålla att strävan efter att få genomslag inte får medföra att polisen åsidosätter kraven på saklighet och opartiskhet, eller publicerar inlägg vars lämplighet av andra skäl kan ifrågasättas. Det får heller aldrig ske på bekostnad av någon enskild.

Sammanfattningsvis ska AA kritiseras för sitt inlägg, dels för att det fanns en viss risk för att mannen som var föremål för ingripandet kunde identifieras, dels för att bilden visade mannen i en utsatt situation. AA har vidare äventyrat tilltron till polisens saklighet och opartiskhet genom att i inlägget uttrycka sin åsikt om kostnaderna för ingripandet. Att inlägget innehåller så detaljerade uppgifter om en person i en utsatt situation gör dessutom att det är av ett slag som med hänsyn till förtroendet för polisen inte lämpar sig för publicering i sociala medier.

Jag har konstaterat att publiceringen av inlägget stred mot polisens handledning för sociala medier på ett flertal punkter. Det är mot den bakgrunden förvånande att myndighetens informationsenhet inte vidtog någon åtgärd med anledning av inlägget. Det finns därför skäl att understryka vikten av att riktlinjerna i

handledningen följs och att polisen regelbundet reflekterar över vad som publiceras på polisens sidor i sociala medier och syftet med publiceringarna.

Ärendet avslutas.